

korte mededelingen

Zilvermeeuwen gedragen zich als stootvogels

Op 18 oktober 1990, een dag met vrij veel trek van zangvogels, was ik aan 'het vogelen' op de kop van de Zuidpier te IJmuiden, toen zich het volgende voordeed.

Een voorbijtrekkende Kramsvogel werd door een groep van ongeveer tien adulte en juveniele Zilvermeeuwen achtervolgd en ingesloten. Beurtelings stortte zich een meeuw op de Kramsvogel totdat deze van vermoeidheid en angst in het water terechtkwam. Vervolgens werd het slachtoffer diverse keren aangepikt door de rondzwemmende aanvallers. Ik heb niet kunnen waarnemen of de Kramsvogel daadwerkelijk door de Zilvermeeuwen opgegeten is.

■ J.H. Beijer, Flamingostraat 4', 1022 BG Amsterdam.

Huismussen in bloembakken

In september komen de Huismussen (alleen mannetjes) 'nestjes draaien', met vleugelschudden in de aarde tussen de geraniums in de bloembakken op mijn balkon. Om de geraniumwortels niet te laten ontbloten, leg ik bloempotscherven op de aarde. Maar die moeten niet te klein zijn, anders worden ze met de snavel overboord gewipt!

■ Mr. A. Loeff, Adriaan van der Doeslaan 175, 3054 EC Rotterdam

Over oude afbeeldingen van vogels

In het openingsartikel over de achteruitgang van de Gekraagde Roodstaart (Het Vogeljaar 38 (2) : 49-61) citeren de auteurs Buxton als zij schrijven dat de oudst bekende afbeelding van deze vogelsoort van Pierre Belon du Mans uit 1555 zou zijn.

Gezien de populariteit van de Gekraagde Roodstaart en gezien het veelvuldig voorkomen van vogelafbeeldingen in Middeleeuwse handschriften vermoedde ik dat er oudere afbeeldingen moesten bestaan.

Makkelijk toegankelijk zijn de oude manuscripten niet, maar sinds de publikatie van het boek 'Birds in Medieval Manuscripts' (geschreven door Brunson Yapp, uitgegeven door The British Library, London, 1981) bestaat een verdienstelijk naslagwerkje met betrekking tot in of bij handschriften getekende vogels. Helaas komt in dit boek geen afbeelding van de Gekraagde Roodstaart voor, maar wel vermeldt de schrijver dat in het Alphonso Psalter, geschreven en getekend vóór 1284 en bewaard in de bibliotheek van het British Museum, op folio 18v een vogel staat afgebeeld die wellicht een Gekraagde Roodstaart voorstelt.

De bladzijde in dit Psalterium genummerd f. 11r wordt overigens door Brunson Yapp beoordeeld als waarschijnlijk de beste in enig Middeleeuws handschrift. Hij meent dat het tot de negentiende eeuw zou duren voor dat weer zulke goede tekeningen werden gemaakt.

Indedaad toont deze bladzijde opmerkelijk na-

tuurgetrouw getekende afbeeldingen van Houtduif, mannetjes- en vrouwtjes-goudvink, Putter, Groene Specht, IJsvogel, Kraanvogel en een meeuwesoort. Maar helaas dus geen Gekraagde Roodstaart.

■ N. de Bruin, Burgemeester Van Tuyll-laan 56, 3707 CX Zeist.

Exceptionele trek van Buizerd boven Vlaardingen

Zoals bekend trekken veel Scandinavische Buizerden in het najaar over Oost-Nederland. W. Ganzvles et al (1985) vermelden bijvoorbeeld voor Limburg het geregeld passeren van meer dan honderd exemplaren per dag. Sterke trek zou ook boven West-Nederland zijn te verwachten, indien onder invloed van oostenwind Buizerden zouden verwaaien op een manier die bekend is van de Kraanvogel. Dit is waarschijnlijk gebeurd op 23 oktober 1990 na enkele dagen oosten- tot zuidoostenwind. Er werden op deze dag 47 exemplaren boven het centrum van Vlaardingen geteld, maar het werkelijke aantal zal door het missen van trekkers zeker hoger zijn geweest. De meeste Buizerden probeerden hun positie te corrigeren: 27 exemplaren vlogen naar het oosten en 17 exemplaren naar het zuiden. Zelfs werden drie forse groepen binnen een half uur (vanaf 11.13 uur) gezien, van respectievelijk 13, 17 en 8 exemplaren. Hoe bijzonder deze dag is geweest, blijkt wel uit een vergelijking met de inmiddels landelijk bekende trektelposten in de duinen bij Den Haag. K. Mostert & D. Laponder (1988) kwalificeerden het aantal van 34 Buizerden op één dag in 1986 als uitzonderlijk. Vlaardingse vogelaars zijn al blij wanneer ze per dag zeven trekkende Buizerden in hun omgeving kunnen zien.

■ Wim Breedveld, Broekweg 130, 3131 HG Vlaardingen.

LITTERATUUR:

Ganzvles, W. et al (1985): Vogels in Limburg. Maastricht.

Mostert, K. & D. Laponder (1988): Opmerkelijke vogel-trek tijdens oostelijke winden in najaar 1987. Monster en Westduinpark (Den Haag). Het Vogeljaar 36 (5): 204-213.

Geen samengaan zee-onderzoeksinstituten

Minister Ritzén (Onderwijs en Wetenschappen) ziet geen aanleiding om te bewerkstelligen, dat het Delta Instituut voor Hydrobiologisch Onderzoek (DIHO) samengaat met het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ). Wel heeft de minister zich sterk gemaakt voor een samenwerkingsovereenkomst tussen beide instituten, die inmiddels door het bestuur van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) is ondertekend. De minister heeft een en ander op 8 maart 1990 geschreven in antwoord op vragen van de Tweede Kamerleden van D 66, Eisma en Tommel.

Deze hadden gepleit voor een samengaan van beide instituten, omdat het NIOZ aanvullend onderzoek doet in zeeën, de Waddenzee en oceanen. De KNAW heeft echter besloten het Instituut voor Oecologisch Onderzoek (IOO), het Lymnologisch Instituut (LI) en het DIHO te laten opgaan in een instituut, te weten het **Nederlands Oecologisch Instituut (NOI)** met drie vestigingen, namelijk te Heteren, Nieuwersluis en Yrseke. Volgens de KNAW kan geen sprake zijn van een samengaan van DIHO en NIOZ, omdat dit onverenigbaar wordt geacht met de conceptie van het NOI.

'Advies Beschermingsplan Korhoen'

De Jachtraad heeft onlangs advies uitgebracht over het 'Concept-Soortbeschermingsplan Korhoen'.

Binnen de Raad bestaat veel zorg over de kans van slagen van het voorgelegde beschermingsplan, gezien de mate van achteruitgang van het Korhoen.

De Raad benadrukt dan ook dat adequate maatregelen op korte termijn noodzakelijk zijn.

De Raad is van mening dat voorrang gegeven dient te worden aan het 'eigen' wilde korhoenderbestand op de Sallandse Heuvelrug.

Vervolgens en zo veel mogelijk synchroon zouden de aantallen Korhoenders in Nederland verder uitgebouwd kunnen worden.

Met de op de Sallandse Heuvelrug opgedane ervaring en met het hier opgebouwde bestand als 'bouwstenen'.

Daarvoor acht de Raad maatregelen noodzakelijk, die zijn toegespitst op de plaatselijke situatie. Vanuit de Raad is nadrukkelijk aandacht gevraagd voor aanvullende beschermende maatregelen, aangezien de vossen- en havikenaantallen zich ter plaatse uitbreiden.

Deze soorten hebben het Korhoen op hun menu staan.

Vanuit de invalshoek van de natuurbescherming wordt vastgehouden aan het principe dat predatie een fundamenteel gegeven is in de natuur en er geen - ook niet lokaal - beschermende maatregelen getroffen behoeven te worden.

De overige geledingen zijn echter van mening dat de natuurlijke situatie zodanig verstoord is dat aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn om tot herstel te kunnen komen.

Persberichtsnummer 159 (15 november 1990) van de Jachtraad.

Overleving Korhoen mede afhankelijk van krachtiger milieubeleid

Een krachtiger milieubeleid is nodig om de leefgebieden van het Korhoen weer geschikt te maken voor deze vogels. Daarbij zou ook een aanpassing van het agrarisch gebruik in de omgeving van bos- en natuurgebieden moeten plaatsvinden, waarbij de stikstofdepositie omlaag moet.

Dit schrijft de Bosbouwvoorlichtingsraad in zijn advies over de conceptnotitie Soortbeschermingsplan Korhoen, aan de staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, drs. J.D. Gabor. Om de geëigende leefgebieden voor het

Korhoen duurzaam in stand te houden zijn consequente beheerhandelingen nodig, die veel geld kosten. Dit geld zal beschikbaar moeten zijn. De Bosraad stelt voor om in het plan aan te geven hoeveel en waar bos moet worden gekapt, en hoe beseigenaren hiervoor worden gecompenseerd. Over de consequenties van de kap van bos en de relatie met de Boswet zal de raad zich uitspreken, wanneer de Nota Open Bos van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij beschikbaar is voor het geven van commentaar. Verder heeft de Bosraad voorgesteld om de resultaten van de voorgestelde maatregelen na vijf jaar in een evaluatienota vast te leggen.

Het advies ligt ter inzage in de bibliotheek van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Bezuidenhoutseweg 73, 's-Gravenhage, en in de bibliotheek van het Staatsbosbeheer, Princenhof Park 1, Driebergen.

Voor een toelichting op het advies kunt u zich wenden tot F.N. Zwart (secretaris van de Bosbouwvoorlichtingsraad via het telefoonnummer 030-852 451).

Advies inzake 'Herstelplan Leefgebieden Patrijs'

In het onlangs uitgebrachte advies over de conceptnotitie 'Herstelplan Leefgebieden Patrijs' uit de Jachtraad veel waardering voor de stimulans die van dit herstelplan uitgaat voor het in de praktijk samenwerken van landbouw en jacht in de betreffende akkerbouwgebieden.

Waar de jachthouders en de landbouwers hun volle medewerking aan het overheidsbeleid ten gunste van het wild geven, ontstaat een meerwaarde waarvan de natuur in brede zin kan profiteren.

Daarmee wordt met een reële kans van slagen invulling gegeven aan dit herstelplan.

De Raad acht een belangrijk positief neveneffect, dat deze biotoopverbetering ook de leefomstandigheden voor andere soorten dan de Patrijs gunstig zal beïnvloeden.

Wat betreft deze andere elementen - als bijvoorbeeld de kruiden - wordt inschakeling van deskundige aandacht gevraagd.

Wil dit project slagen, dan zullen na afloop van de projecten duurzame structurele verbeteringen tot stand gebracht moeten zijn.

Benadrukt wordt dat bij de uitvoering ook een belangrijke rol voor de overheid is weggelegd, namelijk de publiciteit en de voorlichting aan de betrokken doelgroepen, met name de betrokken landbouwsectoren en het onderwijs.

De Raad ziet met belangstelling de voortgangsrapportage tegemoet.

Persbericht nummer 160 (15 november 1990) van de Jachtraad.

Marine inschakelen bij olievervuiling

'Omdat de controle door de kustwacht op olievervuiling volstrekt ontoereikend is, moet de marine worden ingeschakeld voor de opsporing van deze ernstige vorm van milieuvervuiling. Dit krijgsmachtonderdeel beschikt over onder meer helikopters met nachtkijkers, zodat ze dit soort duistere praktijken beter kunnen aanpakken.'

Dat concludeert Arnold Gronert als voorzitter

van de natuurvereniging 'De Windbreker' te Petten naar aanleiding van de meest recente olievervuiling van de kust tussen Noordwijk aan Zee en Egmond aan Zee. *'Deze ramp bewijst gewoon dat de kustwacht het niet aankan'*, vindt Gronert. *'Bij de marine zijn ze veel beter toegeerust voor dit soort taken. Denk maar aan het varend materieel en die helikopters. Zodra dat spul weer terug is van de Golf moeten ze maar een overwegen om het voor dit soort doel in te zetten. Nu de Rus als vijand wegvalt, moeten wij toch vreedzame dingen opzoeken, want het materiaal heb je toch,'* filosofeert Gronert.

Marinevoorlichting H. Cornielje houdt de boot af en zegt dat het tactisch niet uitvoerbaar is. Hij benadrukt wel dat de marine nu al helpt bij het registreren van vervuiling. De marine beschikt niet over apparatuur voor het opsporen van olie. De kustwacht geeft geen commentaar en verwijst naar de directie Noordzee van Rijkswaterstaat in Den Haag.

Bron: Schager Courant, 23 november 1990.

Trekvogels bedreigd door radiostation

Milieu-organisaties in Israël zijn een actie begonnen tegen de bouw van het grootste zendmastenpark ter wereld langs een van de drukste routes voor trekvogels. Het radiostation is bedoeld voor Amerikaanse propagandazenders als de Voice of America voor de verdere verbreiding van 'democratische waarden en vrede in de wereld'. De zestien zendtorens met een hoogte van 200 meter zullen een gevaarlijk obstakel vormen voor de miljoenen vogels, waaronder grote groepen ooievaars, arenden, valken en zangvogels, die langstrekken. Het radiostation zal bij elkaar 800 hectare beslaan in de Aravah Vallei, 35 kilometer ten zuiden van de Dode Zee. Overdag komen de trekvogels juist daarlangs. Tegenstander van het zendmastenplan is ook de Israëlische luchtmacht, die vreest dat de oefenvluchten in de Negev woestijn gestoord zullen worden. Als het plan toch doorgaat, wil de luchtmacht uitwijken naar een zuidelijker gelegen natuurgebied met bedreigde diersoorten als gazellen en arenden, zodat het radiostation indirect de natuur nog meer bedreigt. De Society for the Protection of Nature in Israël en Friends of the Earth in de Verenigde Staten hebben fel gepestesteed tegen de plannen voor het zendstation.

Nederland geeft ruimte aan ganzen

Nederland neemt binnen Europa een bijzondere plaats in als overwinteringsgebied voor grote aantallen ganzen. Het beleid van de overheid zal erop gericht zijn invulling te geven aan de internationale verantwoordelijkheid voor de bescherming van de ganzen.

Dit schrijft staatssecretaris Drs. J.D. Gabor van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij in de nota 'Ruimte voor ganzen', die hij 15 november 1990 heeft aangeboden aan de Tweede Kamer. De nota schetst het beleid van de overheid in de jaren negentig ten aanzien van de ganzen.

De aandacht zal zich vooral richten op de kwetsbare soorten: de Brandgans, de Rotgans, de Kleine Rietgans en de Taigarietgans. Bij de aan-

koop en inrichting van natuureservaten wordt rekening gehouden met de opvang van deze soorten. Met boeren zullen overeenkomsten worden gesloten over het gedogen van ganzen op hun gronden. In gebieden waar ganzen pleisteren zullen met jagers ter plaatse afspraken moeten worden gemaakt om niet te jagen gedurende de periode waarin de ganzen aanwezig zijn.

Aan de bejaagbaarheid van ganzen verandert niets. Men mag jagen op Kolganzen, Rietganzen en Grauwe Ganzen in de periode van 1 september tot en met 31 januari tijdens de vroege ochtenduren.

De nota 'Ruimte voor ganzen' besteedt veel aandacht aan de landbouwschade, veroorzaakt door ganzen. De vergoedingen, die het Jachtfonds voor deze schade aan boeren uitbetaalt, zijn de afgelopen jaren sterk gestegen. In de nota wordt aangegeven, dat de ganzen zoveel mogelijk zullen worden opgevangen op gronden waar zij weinig schade kunnen aanrichten. Waar dit nodig is, wordt vergunning verleend voor het gebruik van het geweer (inclusief beperkt op schieten) bij de verjaging van de ganzen (buiten de in de wet vastgelegde perioden en tijden). Zo'n vergunning wordt in het algemeen slechts verleend aan samenwerkingsverbanden van jagers. De staatssecretaris hecht veel belang aan het tot stand komen van samenwerking in de regio tussen boeren, jagers en natuurbeschermers bij het beheer van ganzen. Deze samenwerking wordt via voorlichting vanuit het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij bevorderd. Ook wordt gezocht naar mogelijkheden om ganzenbeheer in te passen in de agrarische bedrijfsvoering. Onlangs is hiertoe een onderzoek gestart, dat wordt uitgevoerd door het Rijksinstituut voor Natuurbeheer en het Centrum Landbouw en Milieu. Het onderzoek zal veel aandacht besteden aan de schade die door ganzen wordt aangericht aan akkerbouwgewassen.

Omdat ganzen zich weinig van landsgrenzen aantrekken, is internationale samenwerking bij het beheer van deze vogels erg belangrijk. Vanuit het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij wordt internationaal overleg op onder andere het terrein van onderzoek bevorderd. Volgend jaar oktober organiseert het ministerie een internationaal symposium met als thema 'Watervogels en Landbouw'.

Persbericht nummer 158 (15 november 1990) van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

Staatssecretaris wil méér ruimte voor jacht op ganzen

Ruimte voor sportjagers

De langverwachte regeringsnota, over het beleid ten aanzien van de wilde ganzen in ons land, heeft niet gebracht wat de Stichting Kritisch Faunabeheer er van hoopte. Er wordt slechts in aangekondigd, dat het bestaande beleid in de jaren negentig zal worden voortgezet. Van een volledige bescherming van alle ganzensoorten, zoals in sommige buurlanden, zal ook in de toekomst geen sprake zijn. Er komt geen einde aan het louter voor de sport jagen op Grauwe-, Kol- en Rietganzen. Zelfs aan het aantal geschoten en

aangeschoten ganzen, in sommige jaren naar schatting zo'n 100.000 dieren, wordt geen maximum gesteld. In plaats daarvan ligt het in de bedoeling, ook het jagen van ganzen naar minder schadegevoelige gebieden over te laten aan samenwerkingsverbanden van sportjagers.

Extra vergunningen

Het schieten door middel van extra vergunningen, óók ná de sluitingsdatum op 31 januari, wordt nu op grote schaal geïntroduceerd. Het Europese Hof heeft het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij veroordeeld wegens het niet inpassen van de Europese vogelbeschermingsrichtlijn in de Nederlandse wet. Het ministerie gaat dit nu met tegenzin uitvoeren, doch zodanig, dat zij toch de Europese verplichting tot bescherming van vogels kan omzeilen, om zo ook het schieten op Rotganzen weer mogelijk te maken. De natuurbescherming hoopt nog op het wijze inzicht van de Tweede Kamer om een en ander te verhinderen.

Jacht aantrekkelijk houden

Zonder enig bewijs gaat de nota er vanuit dat verjaging, alleen met het schieten op ganzen, voldoende effect sorteert. Het ministerie wil het schieten van beschermde Rotganzen bij de verjaging weer toelaten om het aantrekkelijk te houden voor de jagers. In het verleden is al vele malen gebleken dat deze vergunningen oncontroleerbare en ongewenste situaties veroorzaken. De stichting pleit dan ook voor een eenduidig in wet vastgelegd beleid.

Het genot van de jacht

Jagers interesseert schade nauwelijks en nog minder de consumptie van ganzen, omdat het vlees tranig is en bovendien nog loodkorrels bevat. Het doel van jagers bij het schieten van ganzen is vooral de beleving van het buitmaken. Het jachtgezinde ministerie ondersteunt de jagers bij het verschaffen van een alibi voor hun hobby. Jagers en landbouwers zullen samen al snel tot de conclusie komen, dat afschot nodig is om schade te voorkomen.

In de nota is niet voorzien in een instantie die het belang van de natuurbescherming en de ganzen vertegenwoordigt. De stichting is van mening dat jagers vanwege hun vooroordelen en eigenbelangen niet bij het voorkomen van landbouwschade betrokken mogen worden.

Taxatie

Het ministerie negeert ook in deze nota wederom de uitkomsten van haar eigen uitgebreide onderzoek naar wijziging van de schade taxatiemethodieken. Het is bekend dat de door het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en het Jachtfonds verstrekte uitkeringen geen juist beeld geven van de werkelijke schade. Voor sommige landbouwers is ganzenschade een aardige bijverdienste geworden. Werkelijke en belangrijke schade moet worden vergoed, maar dan moet deze wel op de juiste wijze worden getaxeerd.

Jachtfonds

Stichting Kritisch Faunabeheer is ook fel gekant tegen elke bijdrage van jagers aan het Jachtfonds voor de uitkering van schade, dus ook tegen een voorgenomen verhoging van f 25,- ten

behoefte van ganzenschade. Daardoor pretenderen zij het recht te hebben op deze trekvogels te schieten.

Uit de praktijk en onderzoek van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer van 'verjaging' blijkt dat het schieten van ganzen, plaatselijk geen enkel beter resultaat verschaft dan verjagingsmethoden zonder geweer.

Ganzenschade wordt in belangrijke mate bevorderd door verjaging (zie ook bladzijde 288).

■ Perscommissie van de Stichting Kritisch Faunabeheer, postbus 76, 1243 ZH 's-Graveland, 02945-1319. Inlichtingen over bovenstaand onderwerp: 08373-16 879 (R. Stockmann) of 02208-94 219 (H. Niesen)

Audubon bird call

De 'Audubon bird call' is een instrumentje, gemaakt van hout en tin, waarmee men vogels nieuwsgierig kan maken. Door de tinnen spil licht in de houten huls rond te draaien, ontstaan klanken die zo veel op vogelgeluiden lijken dat vogels naderbij komen om poolshoogte te nemen. Hierdoor is het mogelijk om ze van dichtbij waar te nemen. Dit van oorsprong Amerikaanse

instrumentje (het predikaat 'Audubon' verwijst naar de National Audubon Society, één van de oudste en de grootste natuurbeschermingsorganisaties van de wereld) is nu ook verkrijgbaar in Nederland bij onder andere buitensportzaken, 'Vogelbescherming' en het Wereld Natuur Fonds. Het instrumentje was in Nederland reeds lang bekend en werd onder meer gebruikt door ringers en door kanariekwekers om kanaries op zang te krijgen.

De 'Audubon bird call' kost f 14,95 per stuk. Door overmaking van f 16,95 (inclusief verzendkosten) op girorekening 1 683 277 ten name van de importeur mevrouw Conny Snoep-Melis, postbus 27, 8140 AA Heino, 05729 - 2530, onder vermelding van 'Audubon bird call' wordt het instrumentje u toegezonden.